

STUDIE

O církvi ruské.

Vydává

ThC. Josef Barták,

člen vědeckého oddělení Akademie křesťanské v Praze,
zám. kaplan a knihovník v Cholticích.

II.

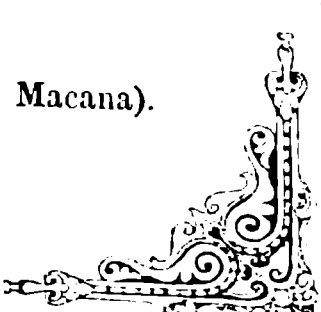

V církvi ruské třé papežů.

V PRAZE.

Tisk a náklad Cyrillo-Methodějské kněhtiskárny (V. Macana).

1877.

Petra Kopřivy

kalendář pro živé a mrtvé duše

ročník II.

vychází

v Cyrillo-Methodějské kněhtiskárně (V. Macan)

řetězová ulice č. 223.—I.

v sešitech o třech arších tiskových.

Celé II. oddělení obsahovati bude opět podobných sva zečků 12.

Cena předplatní 1 zl. 20 kr.

Jméno slovuťného feuilletonisty „Čecha“ ručí již samo za peprný vtíp a břitký meč pravdy, jakým šlehá v přítomném spisku všeliké nezbednosti věku našeho bez rozdílu stáří a stavu. Jest to věru náš Alban Štolz, jenž v kalendáři pro živé a mrtvé duše mluví a na všech stranách obecné dochází oblíby.

Písně a modlitby

pro

katolickou mládež školní

s připojenou ministrancí.

Knížečka tato o 143 stránkách obsahuje vedle 64 písní ke mši sv. pro všeliké doby církevního roku, k Panně Marii a sv. patronům českým též nejpotřebnější modlitby ranní, zpovědní, k sv. přijímání, za rodiče, litanie o Všech Svatých, tři božské ctnosti a j. a prodává se v tuhé velmi pěkné vazbě jen za 15 kr. r. m. Při větší zakázce budeme počítati jen 12 kr. r. m.

STUDIE

O církvi ruské.

Vydává

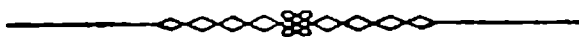
ThC. Josef Barták,

člen vědeckého odboru Akademie křesťanské v Praze,
zám. kaplan a knihovník v Cholticích.

II.

V církvi ruské třé papežů.

V PRAZE.

Tisk a náklad Cyrillo-Methodějské kněhtiskárny (V. Macana).

1877.

V církvi ruské

М Р ІІ Р А Р ІІ Ж Ы

Dokazuje

138453

ThC. Josef Barták,

zám. kaplan v Cholticích.

V PRAZE.

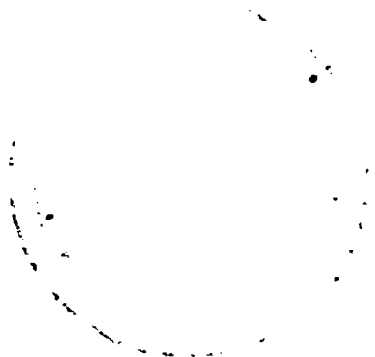
Tisk a náklad Cyrillo-Methodějské kněhtiskárny (V. Macana).

1877.

100

Obsah.

	Strana
I. Papež skutečný	5
II. Papež domnělý	12
III. Papež pravý	26

I.

Papež skutečný.

Četní spisovatelé nejen katoličtí, ale i protestantští dokázali událostmi nepopíratelnými, že skutečnou hlavou církve ruské není nikdo jiný leč sám cář. Ale bohoslovci ruští se k tomu nechtí znáti. Tak na př. Vasiljev tvrdí, že sv. synod, který zřídil dne 25. ledna 1721. cář Petr I. ¹⁾ na místě patriarchatu moskevského, sestaven jest úplně kanonicky, za úplné svobody církve, za souhlasu patriarchy cařihradského. Ovšem zaslal cář Petr I. osm měsíců po násilí na církvi ruské spáchaném dne 30. září 1721. list patriarchovi cařihradskému žádaje ho, by synod uznal; může prý k němu trvati v témž poměru, v jakém byl dosud k patriarchovi moskevskému. Patriarcha Jeremiáš uznal dokonanou událost, avšak po dlouhém přemýšlení — teprv po dvou letech. V odpovědi své, teprv 22. září 1723. zaslané potvrzuje synod, jež nazývá „svým bratrem ²⁾ v Ježíši Kristu, jež má moc činiti to, co činí čtyry svaté apoštolské stolice patriaršské.“ Napomíná jej pak k šetření kanonů sedmera svatých sněmů ekumenických a všeho, co zachovává církev východní.

Kdo jest tento synod? Jest to církevní sbor jakýsi, jež dle ukazu cářova sestává z předsedy (biskupa), dvou místopředsedů (též biskupů), čtyř radů a čtyř přísedících

¹⁾ Dějepisci nazývají jej Velikým. V církevním řádu od něho vydaném čteme v kap. 36., že se zapovídá mnichům užití pera: „usus calami scriptorii, quantum ad extracta ex libris litterasque suasorias attinet, monachis denegatur sub gravi corporalis castigationis poena.“ Muž, jež se bál pera nepatrného mnicha, jež by zaznamenávati mohl, jak uhnětal cář Petr svobodu církve — muž takový sotva as hoden jména „Velikého“ i při všech svých velikých vítězstvích.

²⁾ Proto snad z femin. „synoda“ utvořeno mascul. „synod“?

(archimandritů a hegumenů) ¹⁾. Rozhodovati má o všech záležitostech církevních. O nějakém patriarchu vně říše, jemuž by synod byl podřízen, není v ukazu řeči, aniž se činí zmínka o možném odvolání se k sněmu ekumenickému.

Na oko zdá se, jakoby synod tento sám byl nejvyšší hlavou církve ruské. Avšak ve skutečnosti není tomu tak. *Skutečnou čili jak říkáme faktickou hlavou církve ruské jest sám cář, a to ne dle rozumu našeho, alebrž dle listiny samé, již synod byl zařizen a která až dosud jest platným zákoníkem církve ruské.* ²⁾

Jen některá místa z řečené listiny na doklad.

1. Členové synodu mají přísahati věrnost cáři Petru a cářevně Kateřině ³⁾ a jejich dědicům, a sice mezi jiným i těmito slovy: „*Vyznávám a potvrzuji přísahou, že svrchovaným soudcem tohoto synodu jest mocnář celé Rusi, on sám, náš Gosudar nejmilostivější.*“

2. V první části listiny čteme mezi důvody, z kterých cář synod zřídil, také ten, že bude požívati synod větší vážnosti (než patriarcha), poněvadž od cáře jest zařizen a *na něm závisí* ⁴⁾.

3. Tamtéž p. 11. a 12. čteme, že mocnář má nejen nad světskými podanými, ale i *nad duchovními od Boha mu udělenou nejvyšší moc, ano nad těmito ještě větší než nad oněmi*, poněvadž duchovním zakazuje evangelium, panovati sobě. — Sofismem autoritu s panovačností zaměňujícím dokázal cář Petr, že mu patří nejvyšší vláda v církvi ⁵⁾.

¹⁾ V novější době jsou všichni členové biskupy, až na dva neb tři světské kněze, kteří jsouce ženatí, biskupy se státi nemohou.

²⁾ Vydána byla latině pod názvem: „*Statutum canonicum Petri Magni*“ v Petrohradě r. 1785. za dozoru samého knížete Potemkina.

³⁾ Byla kubénou Petrovou; pravou manželkou byla odstrčená Eudoxie, která Petra přežila.

⁴⁾ „*A monarcha dependet suamque illi acceptam fert originem.*“

⁵⁾ Podobnou zásadu vyslovil Petr I. již r. 1718. dne 18. června v listině, kterou si vyžadoval rady od duchovních k odsouzení svého syna. Privil: „*Kterak údové mohou poučovati hlavu, která je má poučovati a řídití?*“ „Údy“ jsou biskupové, „hlavou“ — jest sám cář. Sr. *Gagarin*, „*Le clergé russe*“ str. 287. V znamenitém spisu tomto, jehož jsme při této kapitole použili, najde se ještě více podobných dokladů.

Bohoslovci církvi východních tvrdí, že církev jejich uznává nadvládu světskou pouze v zevnějších poměrech církevních; ve věcech vnitřního organismu církve a najmě dogmatu se týkajících jest prý církev východní úplně svobodna a neuznává tu prý nižádné jiné hlavy leč jen samého Ježíše Krista. Tak mluví theorie; avšak v praxi to vypadá jinak. Doklad:

V církvi východní tak dobře jako v západní jsou dogmata buď věroučná neb mravoučná. V církvi východní tak dobře jako v západní jest svátostná zpověď dogmatem věroučným, zachování pečetě zpovědní dogmatem mravoučným — aspoň dojistá věcí vnitřního ústrojí církevního se týkající, v němž církev prý na Východě úplně jest svobodna a prosta všeho vlivu vnějšího a podržena pouze Ježíši Kristu, jediné to, neviditelné hlavě církve.

Vizme, zdali tomu tak jest v církvi ruské.

V dodatku ku „Statutum canonicum“ nalezá se mezi jinými předpisy také XI. a XII., kterýmiž se nařizuje, *kdy má zpovědník vyjeviti tajemství zpovědní*. Má tak učiniti, jedná-li se o spiknutí proti cáři neb cářství, o čest cáře a jeho rodiny, když kajicník nechce od úmyslu svého upustiti; pak když někdo se byl vyznal, že roztrušoval pověst o zázraku, který se nepříhodil a pověst tu vyvrátiti nechce.

K tomuto cářskému nařízení biskupové nejen mlčeli, ale oni se dle něho i se svým kněžstvem spravovali ¹⁾.

Cář tedy neurovnával pouze zevnější poměry církevní, ale zasáhl i do vnitřního ústrojí církevního zákonodárně, a duchovenstvo se podrobilo. Nuže, tážeme se nestranného čtenáře:

Má církev ruská pouze neviditelnou hlavu, Ježíše Krista, aneb vedle této také hlavu viditelnou, cáře? ²⁾

¹⁾ P. Gagarin uvádí ve svém spisu: „*Le clergé russe*“, Bruxelles 1871. str. 232. z ruských spisovatelů případy, kdy kdo z ruského duchovenstva pečet zpovědní porušil.

²⁾ Dle vévody *de Saint-Simona* chtěl prý cář Petr I. obnoviti spojení s Římem. Avšak Vilém, král holandský, prý mu to zradil, řka, že lépe by bylo, vyřídití věc *po anglicku*, a státi se sám nejvyšší autoritou ve věcech náboženských. „Dle této rady se Petr I. učinil skutečnou hlavou ruské církve“, píše dr. Gabler v čl.: „Návštěva cáře Petra V. ve Francii“ ve Světozoru 1877. č. 10. (9. března).

Může se při takovýchto poměrech mluvit ještě o svobodě církve?

Že usurpací Petrovou svoboda církve na Rusi úplně vzala za své, vedle uvedených událostí ještě z těchto vysvítá:

1. Synodu přidělen jest *generální prokurátor*, světský úředník, jenž při synodu zastupuje cáře, bez jehož souhlasu žádný výnos synodu nemá platnosti ¹⁾. Z instrukce (artic. 2.) vysvítá, že jest vlastně cář pánem synodu; neboť zástupce jeho má mu o každé důležité věci nejen zprávu podati, ale i jednání synodu zastaviti, když potřeba káže, t. j. když se mu zlíbí. Mnoho věcí musí prokurátor předložiti cáři k rozhodnutí, kteréž pak synodu jen sděluje. V praxi jest generální prokuracie „*fac totum*“ synodu, a biskupové nejsou tu leč jen k podpisování, jak to sám Rus jeden vyznává ve spisu „o kněžstvu bílém a černém“, vyšlém v Lipsku r. 1870 jazykem ruským, ve sv. II., str. 1—20. Jen tehdy bychom chtěli poněkud uvěřiti, že generální prokurací svoboda církve není obmezena, kdyby podobně i církev měla u ministerstva svého generálního prokurátora, obdařeného touž mocí, jakou má prokurátor cářův.

2. Ustanovování, přesazování a sesazování biskupů, a podobně i členů synodu je závislé na vládě.

3. Svoboda církve jeví se nejlépe na sněmích diecezních a provinciálních; avšak od dob cáře Petra neodbývány na Rusi pražádné takovéto sněmy. Ale snad jest synod jakýmsi ustavičným sněmem celé církve ruské? Tak tvrdí sice pan Vasiljev ²⁾. Avšak tážeme se čtenáře s historií a právem církevním obeznámělého: jaký to jest církevní sněm, na němž zasedají pouze členové od vlády povolání? Sněmy ekumenickými nařizeno jest ³⁾, že na sněmu provinciálním musí *všichni* biskupové provincie býti přítomni. „Mezi sněmem

¹⁾ *Silbernagel*: „Verfassung und gegenwärtiger Bestand sämmtl. Kirchen des Orients“, Landshut 1865., str. 93.

²⁾ „Discussion entre Mgr. l'évêque de Nantes et M. l'archiprêtre Vasiljev.“ Paris 1861. p. 33.

³⁾ Srov. „Ueber die Provinzial-Concilien und Diöcesen-Synoden“ v. Jos. Feszler, Innsbruck 1849. str. 42. a násl.

církvě ruské i synodem,“ praví O. Gagarin ¹⁾, jest rozdíl tentýž jako mezi komorou anglických pairův a komisí sestavenou z tuctu lordův, vyvolených královnou. Ministr, jenž by chtěl tvrditi, že jest to jedno, předložili se zákon komoře pairův aneb takovéto komisi, dopustil by se nesmírného kacířství proti konstituci.“ Na Rusi samé ozývají se již hlasové, kteří synod z těchže příčin za sněm provincijní neuznávají ²⁾).

Něco zcela podobného tomu, co cář Petr učinil na Rusi, zavedl teprv v našich takřka dnech kníže Kuza v Rumunsku. Některé ruské listy neopomenuly o skutku tom mluviti jako o nestydaté usurpaci, jíž kníže Kuza prý chce církev úplně moci své podrobiti. Ano i sám synod, byv od patriarchy cařihradského o radu tázán, podobně se o snahách knížete vyjádřil — ač, bezpochyby vzpomněv si na vlastní původ svůj, patriarchovi k povolnosti radil. — Komu tu nepřipadá ono: Hrnc hrnci káže atd.? Sama Gazetta Moskevská přiznala se, že Rusové mají nejméně příčin, předhazovati knížeti Kuzovi usurpaci.

Že synod není k ničemu leč jen k ujařmení církvě, k absorbování jí státem, uznávají zcela dobře a vším právem Starověrci (rozkolníci). Jeden takovýto Starověrec pravil hraběti Steinbockovi ³⁾: „Náboženství řecko-ruské není leč světským náboženstvím, není založeno na přesvědčení, nýbrž slouží vládě za nástroj k udržování pořádku a úcty k vrchnosti světské.“

V jakém spojení jest synod s patriarchou cařihradským? Skoro v pražádném. List od patriarchy Sofronia za příčinou událostí rumunských synodu zasláný a odpověď tohoto jsou snad jediným toho druhu zjevem za celých stošestapadesát let, co synod trvá. Cář ruský dopisuje si snad častěji s císařem čínským nežli synod s patriarchou cařihradským.

Na čem spočívá tedy jednota církvě východní? Bohoslovci nám odpovídají, že spočívá na jednotě víry, na souhlasu

¹⁾ „Le clergé russe“ str. 239.

²⁾ „Le clergé russe“ str. 239.

³⁾ *Gagarin* na jm. m. str. 302. Srov. téhož spis: „Les Starověres, l'église russe et le Pape“ Paris 1857. aneb v něm. vydání: „Die Staroverzen, d. russische Kirche u. d. Papst“ übers. v. M. Brühl 1857.

ve věcech dogmatických. Avšak vizme, jak to ve skutečnosti i s touto jednotou vypadá. Cařihradská církev křtí pouze pohroužením, neuznávajíc křtu pokropením uděleného za platný, tak že latiníci a protestanté nejsou dle jejího rozumu křesťany. Ale ruská církev křest pokropením udělený uznává za platný ¹⁾. To již není různost pouze v kázni, to jest již různost ve víře samé! — Kdežto církev cařihradská nebezpečí protestantismem jí hrozící jakž takž šťastně odstranila, nelze právě totéž říci také o církvi ruské. Ruský arcibiskup Plato, jenž byl profesorem na akademii petrohradské, vydal katechism, v němž se kloní k lutherství; Method, arcibiskup tverský, praví bez obalu, že velký počet duchovních ruských jest smýšlení kalvinského ²⁾. Philaret, profesor akademie petrohradské, pak metropolita v Moskvě, učil, že písmo sv. jest jediným pramenem víry ³⁾. Sama „Evangelische Kirchenzeitung“ psala ⁴⁾, že „ruská církev jako církev mnoho na svém životě utrpěla, a zcela podrobena jest vlivu vynikajících osobností,“ a že „ztratila všechno vědomí svého historického rázu.“

Na čem spočívá tedy jednota církví východních? Rázně to vylíčil „Journal de Bruxelles“ ⁵⁾. „Zkoumáme-li ústrojí těchto církví,“ píše, „a spojení hierarchické, které jest ne vlastně není mezi nimi, nemůžeme neznamenati, že tvoří jistý počet rozdílných a od sebe neodvislých skupenin. Soustava východní církve má cosi podobného ⁶⁾ s německým buntem, odejmeme-li mu frankobrodský sněm. Jestliť méně církví jednotnou nežli spojením deseti církví na sobě nezávislých. Nelze vskutku ani o nějakém opravdivém spojení tu mluvit, poněvadž tu není ústřední vlády neb moci. Jest ovšem pravda, že tyto církve uznávají nad sebou autoritu sněmu všeobecného, jenž by mohl býti svazkem a střediskem takového

¹⁾ „Le clergé russe“ str. 297. násl.

²⁾ „Lib. histor. de rebus in primitiva Eccles. Christi.“ Mosquae 1805 typis ss. Synodi, Cap. VI. sec. I. p. 268.

³⁾ Schmitt: Kritische Geschichte der neugriechischen u. der russischen Kirche“, 2. Aufl. Mainz 1854. str. 237.

⁴⁾ XV. Bd. Septb. 1834.

⁵⁾ Gagarin: Réponse d'un Russe à un Russe.“ Paris 1860. str. 65.

⁶⁾ Přidejme „nebožtíkem“.

spojení; avšak, jak církev tyto samy praví, sněm všeobecný nesešel se již od více než tisíce let ¹⁾, a poněvadž nejsou ani sjednoceny o podmínkách, které jsou nutny k tomu, aby opravdivý všeobecný sněm opět se sešel, jest nám dovoleno nepočítati s mocí, která patrně v soustavě jest veličinou nepřítomnou. Co by se stalo s německým buntem, kdyby sněm frankfurtský měl prázdniny, ať nedím tisíc let, třeba jen tisíc dnů? Byl by dnes asi tím, čím jest císařství římské.“

„Skupenin, o kterých chceme mluvit, jest deset ²⁾. Jsou velmi nestejně, hledíme-li na jejich důležitost a počet duší, které autoritu jejich uznávají. Tato nestejnost opět nás pamatuje na německý bunt; zdá se nám, že tu vidíme knížectví „Reuss“ aneb „Waldeck“ vedle krále pruského a císaře rakouského; avšak neméně pravda jest, že každá z těchto deseti církví jest církví neodvislou, tak jako každý kníže německého buntu jest svrchovaným panovníkem.“

„Toto porovnávání německého buntu s církví východní od Říma oddělené dalo by ještě vynajíti mnoho jiných podobností a mohlo by zploditi mnohou vážnou myšlenku; než atd.“

Avšak tak psal list ultramontánský, řekne se nám. Necht mluví tedy list, jenž z ultramontánství nemůže býti podezříván. „Gazetta Moskevská“ píše ³⁾: „Církev ekumenická, taká, jakou by měla každá z nich (národních církví) býti, není, leč jen v ideji, kterážto však se zatemňuje pořád víc a více a kteráž ztrácí vše, co ji pojí se skutečností.“

¹⁾ Poslední sněm ekumenický, který Východ ještě uznává, jest sněm Nicejský II. z r. 787.

²⁾ Od té doby jich zase přibylo, viz *Silbernagel*: „Verfassung u. gegenwärtiger Bestand sämmtl. Kirchen des Orients“, 2. vydání.

³⁾ *Gagarin*, „Le clergé russe“ str. 270.

II.

Papež domnělý.

Dle theologie orientní byli si všichni sv. apoštolové co do duchovní moci úplně rovni. Co Pán Ježíš sv. Petru pravil, řečeno bylo všem apoštolům. Tudíž jsou také nástupcové apoštolů, biskupové, co do duchovní, Bohem jim odevzané moci úplně sobě rovni; žádný nemůže si osobovati právo nadvlády nad ostatními.

Tak zní theorie; avšak kterak to vyhlíží ve skutečnosti? Proč si osobují patriarchové nadvládu nad biskupy? proč synod ruský vládne nade všemi biskupy ruskými ¹⁾, athenský nade všemi biskupy novořeckými?

Bohoslovci církve východní odpovídají: V církvi zavládl brzo po sv. apoštolích obyčej, k některým prestolům pohlížení se zvláštní úctou, kolem nich častěji se shromáždovati, předsednictví jim ve shromáždění ponechávati aneb i také rozhodný hlas v rozličných církevních záležitostech. Byly to obyčejně prestoly již svou politickou polohou důležité, jako najmě Řím, Cařihrad, Alexandrie, Antiochie a Jerusalém. Obyčej ustálil se v právo: a tak církevním, ale nikoli božským právem požívají patriarchové neb ti, kteří místo jejich zaujímají, jako synod petrohradský a athenský, jakési přednosti a nadvlády v církvi.

Tak zní theorie. Ale my jsme již uvykli býti ku teoriím řeckým velmi nedůvěřlivými, a proto tážeme se opět, kterak to vyhlíží v praxi.

Když r. 1351. srbský cář Dušan prohlásil metropolitu srbského za patriarchu, neodvislého od patriarchy cařihradského, dal tento onoho do klatby ²⁾. Tážeme se, jakým právem

¹⁾ R. 1804. chtěl i vládku černohorského podrobiti své právomoci, sr. Silbernel, „Verfassung“ atd. str. 160. Že Starověrce násilím donucoval k poslušnosti, známo již z první naší studie: „Církev ruská a Neuposkvrněné Početi.“

²⁾ Silbernel: „Verfassung“ atd. str. 153.

směl tak učiniti? Patriarcha srbský mohl vším právem říci: Ty nemáš nade mnou moci, *Bohem* ti svěřené, nýbrž pouze *námi* biskupy tobě ponechané; co se mne týče, já to, co jsem tobě ponechal, беру si nazpět.“ — Pakli však takovouto řeč žádný podřízený biskup nevedl, aniž také patriarchovi na mysl přišlo, že by takto mohlo mu mluveno býti: pak dojistá nadvládu svou nepřipisoval pouze církevnímu právu, alebrž spíše právu *Bohem* mu danému. — Theologům v Tubinkách psal patriarcha cařihradský dle „Sion“¹⁾ mezi jiným také takto: „Slovy těmito napomíná vás naše nepatrnost, která skrže milosrdenství P. N. J. K. jistou posloupností na zemi *jest na Jeho místě*.“ Ejhle, tedy i viditelným náměstkem Kristovým na zemi se býti pravil. Jest římský papež něco více?

A že vskutku nadvláda patriarchatu cařihradského za moc na *božském* právu se zakládající považována byla i *v samém Rusku*, toho máme v historii také doklady. Tak na př. praví patriarcha jerusalemský potvrzuje vyznání víry východní církve²⁾, že vyznání toto, byvši od mnohých v Rusku prohlédnuto, po společné poradě a jednomyslném *náhledu všech* se předložilo k prohlédnutí a *posouzení* církvi cařihradské a její synodě; neboť „*již dávno řídí se dle této církve, a podřídili se jí co hlavě církve pravoslavné, a hleděli k ní jako k neklamnému pravidlu, tak že články víry, které ona schválila, přijali, ty pak zavrhli, které ona zavrhla*.“

Slova tato jsou dosti jasna, tak že vysvětlení nepotřebují. Ale přece dovolujeme si čtenáře upozorniti na některé výrazy. Církev cařihradská, t. j. prestol cařihradský — neboť bez tohoto ona nedá se mysleti — *hlavou* jest církve pravoslavné, již se všichni Rusové již dávno podřídili, a k níž jako k *neklamnému* pravidlu hledí t. j. s jistotou, že sklamati, podvesti, v blud uvesti nikoho nemůže. Tážeme se, odkud vzala církev cařihradská, kdo jí dal tu vlastnost, aby nikoho sklamati nemohla ve víře? Dle *náhledu* bohoslovců východních těší se pouze ekumenický sněm daru neomylnosti,

¹⁾ 1839. Febr., viz Schmitt, na jm. m. str. 432.

²⁾ Ὁρθόδοξος ὁμολογία τῆς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας τῆς ἀνατολικῆς. Wratislaviae 1751. (Schmitt, krit. Gesch. d. neugriech. u. d. russischen Kirche, str. 433.)

jejž má od samého Syna Božího. Nevykli si dle slov patriarchy jerusalemského všichni Rusové tento *božský* dar viděti také při prestolu cařihradském, t. j. nevykli si viděti v prestolu patriarchy cařihradského prestol *papeže* v římsko-katolickém smyslu toho slova?

Řekne se snad, že co patriarcha jerusalemský napsal, nebylo přesvědčením Rusů. Avšak kdo mohl přesvědčení Rusů lépe znáti nežli souvěrec, a to k pronešení takového úsudku tak kompetentní? Tím, co napsal, jistě nechtěl obviňovati Rusy z kacířství, alebrž mělo to býti jim ku chvále. Či mohl napsati patriarcha na vyznání víry od Rusů pochodící lež o Rusech? — Ostatně koho jest tajno, v jak nesmírné odvislosti byli metropolitě ruští od patriarchatu cařihradského? Vždyť bývali obyčejně dosazováni z Cařihradu! ¹⁾ Ještě na sněmě cařihradském r. 1682 podepsal se Petr Mogila, metropolita kyjevský a celé Rusi: „*exarcha sv. apoštolské* ²⁾ *stotice cařihradské*“ ³⁾. Když cář Alexej chtěl sesaditi slavného patriarchu moskevského Nikona, obrátil se k patriarchu cařihradskému s řadou otázek, které byly vytištěny tak jako i odpovědě tohoto ve sbírce listin uveřejněné za dozorství kancléře Rumjancova pod titulem: „*Sobranie gosudarstvennych gramat i dogovorov.*“ Tu dovolává se patriarcha cařihradský slavně svých práv a *opravdivé* nadvlády nade vši církví východní. Tato výsada prý patřila druhdy biskupu starého Říma, avšak když prý se papež svou pýchou odloučil od církve všeobecné, byl prý to biskup nového Říma, t. j. patriarcha cařihradský, jenž zdědil jeho práva ⁴⁾.

Tu jsme se dostali tedy k jádru celé věci. Sám patriarcha cařihradský vyznává, že *opravdivá* nadvláda, t. j. primat nejen cti, ale i *právomoci* i na *Východě* patřil druhdy biskupu římskému. Ale tento prý pýchou odloučil se od církve všeobecné. Poněvadž se však biskup římský neodloučil od

¹⁾ Viz *Schmitt*, na jm. m. str. 148. a násl. 158. a násl.

²⁾ „Apoštolskými“ se nazývali pouze ty církve, které skutečně od samých apoštolů založeny byly. Že o cařihradské to říci nelze, později sdělíme. Odkud se tedy vzala *apoštolská* hodnost prestolu cařihradského? Vysvětluje se to tím, co se dále nahore vypravuje.

³⁾ *Schmitt* na jm. m. str. 250.

⁴⁾ *Gagarin*: „Réponse d'un Russe atd. str. 71.

své, t. j. západní církve, odloučil se tedy pouze jen od východní. Divná to logika! hlava odloučila se od údu, říše od provincie, panovník — a takým přece jest, kdo „opravdivě“ vládne — od poddaného! A to — pýchou! Neposlušnost poddaného není ničím jiným nežli pýchou pánovou! Ano, ještě více! právo vlády přechází pak přirozeně s pyšného vladaře na neposlušného, vzdorovitého poddaného! Krásná to zásada, která v církvi východní nesé také krásné ovoce. Patriarchové cařihradští vládli vskutku nad celou nesjednocenou církvi východní, ale jen potud, pokud politické poměry toho dovolovaly. Poznenáhla ztráceli jednu provincii po druhé — a dnes místo jedné církevní vlády na východě vidíme jich tam pomalu již celý tucet. Tou měrou, kterou národové pod jhem tureckým úpící se osvobozovali, tou měrou přibývalo církvi na patriarchatu cařihradském nezávislých. Ke všemu tomu musí se tvářiti patriarcha tak, jako by tím jeho práva ničeho netrpěla, jako by se to samo vyrozumívalo z ústrojí církve pravoslavné — ale tváření to stojí ho přece mnoho přemahání. Dříve, jako na př. za cáře Dušana, metaly se blesky klatby na zbůjníky; dnes to již nejde, neboť by se nová zásada theologů orientních o rovnosti všech biskupů a pouze církevním právem postoupené patriarchům nadvládě velice kompromitovala ¹⁾). Ale patriarcha cařihradský nemůže přece i přes všechny theorie theologů zapomenouti na krásné tradice, které mu předchůdcové jeho zanechali, a proto byla nově zřízená stálá synoda v Athenách ve velkém nebezpečí propadnouti klatbě ²⁾). Ještě r. 1843. rozpředl se prudký, tříletý boj mezi patriarchou cařihradským a synodou jerusalémskou o obsazování prestolu jerusalémského ³⁾). Panství jeho však nad asijskými patriarchaty bude trvati jen tak dlouho,

¹⁾ Nauka tato jest celé starobylosti neznáma a vymyšlena jen proto, aby se jí zakryla nahota rozkolu a rozkladu církve východní. Sr. *Schmitt* na jm. m. str. 327 a násl.

²⁾ Psalt Řek jakýsi (Nauplia, 20. Juli 1833.): „Máme se, anot Řecko k patriarchatu cařihradskému patří, od něho odtrhnouti, a můžeme-liž to učiniti bez rozkolu?“ Dle „*Journal de Smyrne*“ 10. Nov. 1833. měl vskutku patriarcha cařihradský v úmyslu, synodu athenskou co rozkolnickou zatratiti.

³⁾ *Silbernagel* na jm. m. str. 21.

dokud bude panovati Turek v Cařihradě, jenž jej za hlavu křesťanů pravoslavných ve své říši uznává, všechny rozkazy patriarchům ostatním znějící skrze něho jim doručiti dává, a bez jeho svolení jim ani nedovoluje do Cařihradu přijíti ¹⁾. Mysleme si Turka vyhnaného zpět do Asie — zdali ještě bude směti patriarcha cařihradský opovážiti se, činiti si nějaké právo nadvlády nad patriarchaty asijskými? Průto pochopujeme, proč v posledních dnech boje za osvobození Slovanů patriarcha cařihradský v radě turecké rozhodně stál při turecké vládě.

Ano, církve východní drobí se neustále na církve národní, i přes to, že hlava její phyletism zatracuje, najmě když se jedná o svobodu církví slovanských v Bulharsku a v ostatních slovanských knížectvích. A jinak nemůže ani býti; „čím kdo hřeší, tím i trestán bývá.“

Církve východní uznávala až do Photia a Caerularia neustále, ano i později ještě několikrát biskupa římského za hlavu veškeré církve. Že tomu tak bylo, ani nynější patriarchové cařihradští neupírají; slyšeli jsme právě jednoho to stvrzovati. Kterak povstala na Východě nauka negativná?

Slovutný dějepisec *Hergenröther* vydal v Řezně 1867—69 třísvazkový monumentní spis: „*Photius, Patriarch v. Constantinopel, sein Leben, seine Schriften und das griechische Schisma.*“ V díle tom na základě listin authentických, s nemalou péčí a nevšedním nákladem po knihovnách a archivech evropských sebraných, líčí pragmaticky celý rozvoj událostí, jimiž velké orientální schisma téměř po celých pět set let se připravovalo. Na otázku výše položenou odpovíme událostmi, vědou dějepisnou, najmě prací *Hergenrötherovou* nade vši pochybnost zjištěnými.

Za císaře Konstantina nebylo v Cařihradě leč jen biskupství, závislé na metropoli Herakléjské. Rusové i Řekové snažili se dokázati, že biskupství to založil sám sv. Ondřej, jenž byl od Pána první k apoštolství povolán. Okolnost, že sídla apoštolská byla vždy metropolemi, činí domněnku tuto úplně lichou. Orientalové seznávše její nejapnost, počali primat

¹⁾ Silbernagel str. 22.

prestolu cařihradského dokazovati jinak. Pravili, že biskup římský byl proto prvním biskupem křesťanstva, poněvadž v Římě bylo sídlo císařů. Toto však bylo později přeloženo do Cařihradu a s ním tudíž také prestol Petrův.

Pravda, že sídlo císařů přeloženo bylo do Cařihradu; ale prestol Petrův zůstal, kde dle všeho práva církevního a vsí praxe staré církve zůstatí musel, tam totiž, kde byl založen, v Římě. Na sněmu nicejském r. 325. činí se zmínka (kan. 6.) o prestolu římském, antiošském a alexandrijském, jakožto předních prestolech církevních, za které vždy považovány byly, a to beze vsí pochybnosti proto, že v Antiochii a Římě sám sv. Petr, v Alexandrii pak jeho žák a pisatel jeho evangelia, sv. Marek biskupoval. O prestolu cařihradském není zmínky. Teprv na sněmu cařihradském roku 381. zosnován byl kánon (3.), jímž se biskupu cařihradskému přiřkla nejvyšší *čest* (ale ne právomoc!) *po* biskupu římském. Usnesení sněmů byla vždy platna jen potud, pokud je biskup římský uznal a potvrdil; kánonu 3. sněmu cařihradského však Řím až do Photia nikdy neuznal.

Avšak první krok byl již učiněn. Přispěním císařů šlo se na nastoupené již dráze poznenáhla sice, ale téměř soustavně dále. Byl to dlouhý a nesnadný boj, boj ctižádosti proti přesvědčení celé východní církve. Neboť Východ věřil tak dobře jako Západ, že Pán Ježíš sv. Petru odevzdal nejvyšší moc v církvi, moc pásti nejen beránky, ale i ovce, utvrzovati ve víře všechny bratry, a že nástupcové sv. Petra všechna práva tato zdědili.

Víře této vydávají svědectví výroky mužů pro jejich učenost a svatost až dosud na Východě velice ctěných a vážených, jako na př. sv. Řehoř z Nyssy, sv. Epifanius, sv. Athanasius, sv. Jan Zlatoústý, sv. Jan Damašský, sv. Maximus, opat v Chrysopoli, sv. Theodor Studites a jiní ¹⁾. Na

¹⁾ Chtíce mluvití krátce, citáty neuvádíme; nalezají se v každé důkladné fundamentální theologii. Několik se jich nalezá také v *Řehákově „Patristické Encyklopedii“* (Papež — Petr a Pavel). Viz též *Schmitt* str. 332 a násl., *Gagarin* „Réponse d'un Russe à un Russe“ str. 45. a násl. Znamenitá jsou najmě slova sv. *Theodora Studity*, jenž v ruských klášteřích jest velice ctěn, ale bezpochyby málo studován. Světec tento

každém ekumenickém sněmu — a první, jak známo, vesměs na Východě se slavily — přítomni byli legati papežští; ani na Východě neměl sněm všeobecné platnosti, nebyl-li potvrzen biskupem římským. Zřejmými slovy uznávají nejen jednotliví bohoslovci, biskupové neb patriarchové, ale i celé církevní sbory, nanejvýš všeobecné, přednost sv. Petra a jeho nástupců, jeho práva potvrzovati usnešení ekumenických sborů, odsuzovati bludy a rozhodovati jako poslední, nejvyšší instance ve všech sporných, bez něho neurovnatelných případech.

Sami patriarchové cařihradští uznávali tuto přednost prestolu sv. Petra; i ti, kteří bludům hověli, z počátku vždy u římského biskupa buď rady buď souhlasu dosíci se snažili. Který z nich se od římského biskupa odtrhl, býval i od ostatních patriarchů a biskupů opouštěn a z církve vyobcován.

Proto nemohouce nikdy dosíci té pravomoci, které požívali biskupové římské, snažili se slávou a leskem císařského dvora zaslepení a jím též podporovaní patriarchové cařihradští aspoň co do cti se jim vyrovnati. Největší pokus o dosažení tohoto cíle učiněn byl na sněmu chalcedonském r. 451. Zde zosnován byl kánon (28), jenž církev cařihradskou nazývá druhou církví v křesťanstvu, *první po římské, co do cti této rovnou*. Za důvod uvedeno právě totéž, nač se ještě r. 1642. dne 12. března od čtyř patriarchů východních podepsaný katechism odvolává ¹⁾: „*Cařihrad že jest sídlem císařským tak jako Řím, a staří že proto privileje Říma uznávali, že byl sídlem císařským.*“ Ejhle, tak velice zaslepila ctižádost biskupy cařihradské, že se neostýchali takovouto lež ²⁾ vrci celému

psal na př. papeži Leonu III.: „. . . přednosto nejbožštější všech přednostů“ Tvé svatosti, která zastupuje Krista, voláme: Spas nás, pastýři nejvyšší celé církve pozemské, my hyneme! . . . Jest třeba, aby tvá božská přednost svolala sněm zákonitý, aby dogma pravé vítězilo nad kacífstvím.“ Papeži Paschalovi psal: „*Tobě řekl Kristus, náš Bůh: A ty jednou obrátě se, potvrzuj bratří svých.*“ „Ano, ty jsi v pravdě a od počátku zřídlo pravověrnosti, ty jsi přístav celé církve . . . město klidu, jež nemá se co báti bouří bludařství.“

¹⁾ Schmitt, str. 398.

²⁾ Sv. Petr vyvolil ovšem Řím za sídlo své, ale ne proto, že odtud (snad od Nerona?) mohl obdržeti vládu nad celou církví, alebrž proto, že odtud mohl nejlépe církev i rozšiřovati i řídití.

sboru církevnímu ve tvář! Než; co dím, celému sboru církevnímu? Nikoli. Legáti papežští nebyli přítomni sezení, v němž se o kánonu tom jednalo; několik biskupů odepřelo svého podpisu a kteří podepsali, učinili tak ze servilnosti neb bázně. Druhého dne legáti proti kánonu protestovali. Komisaři císařští prohlásili, že primat nade všemi a nejvýtečnější čest patří arcibiskupu starořímskému, novořímskému pak *stejná čest* a právo potvrzovati metropolity tří exarchatů. Tím ovšem byla jurisdikce biskupa cařihradského značně rozšířena, ale přece proti právomoci ostatních patriarchů a najmě biskupa římského nebyla příliš rozsáhlá. Ostatně jednalo se jen o čest; práv papežových umenšovati nikomu ani nenapadlo. Synoda pak v listu svém papeži Leonovi sdělila, že přiřkla biskupu cařihradskému *druhé* čestné místo v církvi *k vůli císařské rodině* (!), uznávajíc svrchovaná práva papežova *jakožto hlavy církve ve věcech víry a kázně* a prosíc, aby papež povýšení ono schválil. Leo dogmatická usnešení sněmu potvrdil, ale k poslední žádosti odpověděl: „Prestol cařihradský není apoštolským; kan. 28. příčí se právě tak jako kan. 3. sněmu cařihradského (z r. 381.) šestému kánonu sněmu nicejského, a jest zplozen ctižádostí, vynucen na biskupech a sdělán v neposlušnosti k legatům papežským.“ A jak se zachoval patriarcha cařihradský k rázným slovům Leonovým? *Patriarcha Anatolius se ochotně podrobil rozsudku biskupa římského.* Kánon 28. byl zrušen a do žádné sbírky kánonů nebyl přijat. Teprv Photius jej opět ohrál a na základě jeho stavěl svůj primat v církvi!

Za tak zvaného akacijského rozkolu prosil patriarcha Euphemius dvakráte Gelasia papeže, by jej opět do církve přijal, uznávaje, že *„prestol Petrův nemá zapotřebí, aby byl poučován“* a že *„mu z božského nařízení přísluší, nade vším bdíti.“* Patrně vidíme z těchto slov, že theorie nynějších orientalů o pouze církevním právu vlády papežské se zcela příčí víře dřevní církve východní. — Gelasius v odpovědi své zmiňuje se mezi jiným také o tom, jak směšno to jest, z císařského sídla předností církevních odvozovati. „I v Ravenně,“ podotýká, „v Miláně, v Sirmium, v Treviru sídleli po delší

dobu císařové; ale proto si biskupové těch měst nedovoloval rušiti hierarchického řádu.“

Císař Anastasius žádal na patriarchu cařihradském Macedoniu II., aby zavrhl sněm chalcedonský. Macedonius odvětil, že bez všeobecného sněmu za *předsednictví římského biskupa* ničeho v té věci činiti nelze. Na to vyznal císař v listu k papeži Hormisdovi, o svolání sněmu prose, že „*Petra Kristus za pevný sloup církve ustanovil.*“

Císař Justinian, ač také biskupu svému dle sil svých k dosažení větší moci v církvi východní byl nápomocen, psal přece papeži Janu II., že *církev římská jest hlavou všech církví, a že všichni kněží východní jí poddáni býti mají.*

Patriarcha cařihradský Mennas podepsal zavržení tak řečených tří kapitol *s podmínkou, když je i papež podepíše; jinak že má podpis jeho býti neplatný* ¹⁾.

R. 588. nazval se patriarcha Jan IV. sám *patriarchou ekumenickým*, t. j. všeobecným (katolickým), což divně se nese k přísnému jeho životu, pro kterýž nazván jest „Postilem“ (Nesteutes). Papež Řehoř, aby jej pokořil, nazval se „sluhou sluhů Božích“, a tak se podpisují papežové až dosud. Na VI. všeobecném sněmu (v Cařihradě r. 680.) nepodepsal se patriarcha cařihradský Jiří „patriarcha ekumenický“; neboť v listinách pro celou církev určených dosud přece žádný předchůdce jeho neopovážil se tak se podepisovati. Ale legáti papežští ve svých podpisech jmenují papeže „universalis Papa“, jak vždy také jmenován byl, ač papežové sami se tak nikdy nepodpisovali.

Znamenit jest list cařihradského opata Theodora, jímž napomíná svých věrných, kteří se opřeli obrazoborci patriarchu Theodotovi I. r. 815., aby se drželi apoštolské a katolické církve, že byzantská jest jen jejím zlomkem, *kacířským odkrojkem, jenž často se od ostatních církví odděluje a trhá,* ²⁾

¹⁾ Ku pátému všeobecnému sněmu, jenž v Cařihradě se slavil, pozván byl papež Vigilius tamtéž právě meškající vyslanectvím sestávajícím z tří patriarchů. Ale k pouhým patriarchům neposílali se patriarchové, alebrž pouze metropolitě (Schmitt str. 400. srov. *Hergenröther* „Photius“ I. 172.).

²⁾ Od r. 325. až do r. 842., tedy v pěti stech letech bylo jeden-

kdežto v listu císaři Michaelovi podaném praví, že *římská církev jest nejvyšší církev Boží, jejímž prvním biskupem byl sv. Petr, jemuž Pán pravil slova Mat. 16, 16., a že papež má v rukou nejvyšší moc ekumenických synod*¹⁾.

Jako „kacířský odkrojek“ — τμημα αίρετικόν — jak sv. Theodor byzantskou církev nazval, poznáváme ji opět za patriarchů Photia a Caerularia a jejich nohsledů.

Photius, jak Hergenröther praví, „velik ve všem, i v zločinu, mistr v přetvářce, věren své zásadě, nikde necouvnouti i kde v před jíti nemožno, dal se s vytrvalostí do nesnadného díla.“ Urvav prestol cařihradský byl pětkrát stížen klatbou, posledně všeobecným sněmem cařihradským z roku 869—870. Proti tomuto sněmu obrátila se také veškerá jeho činnost. Již dříve, totiž r. 867. obviňoval v encyklice zaslané patriarchům východním latinšky z porušení symbola přidavkem „Filioque“, kterýž nazval bezbožností. Když pak patriarcha Ignatius r. 878 zemřel a císař i Photius sám papeže prosil, by jej za patriarchu uznal, a papež nyní žádosti vyhověl, použil Photius rychle opět nabyté důvěry biskupů východních k tomu, aby ku zamýšlenému rozkolu jakýsi pevný základ položil, a proto na synodě r. 879 odbývané dle jeho návrhu uzavřeno jest, že do symbola nicejsko-cařihradského nic nesmí se přidati, což prý již starší sněmy také zapovídaly²⁾. Poněvadž však vyšlo na jevo, že Photius při této synodě listy papežské porušil, a legáti papežští že plnomoc jim danou překročili, zavrhl papež Jan VIII. celou synodu a dal r. 881. Photia opět do klatby. Zpráva o klatbě této však se do Cařihradu (veřejně) nedostala a tak zůstal Photius patriarchou, dokud se to líbilo císaři. Avšak Leo VI. sesadil Photia a obnovil spojení s Římem.

Teprv *Michael Cuerularius* se zase opovážil r. 1053. latiníkům pro mnohé kázně se týkající věci činiti ostré výčitky a považovati je za kacíře. Byv napomenut, neuposlechl.

advacet biskupů cařihradských pro kacířství odsouzeno neb aspoň z kacířství usvědčeno.

¹⁾ Srov. na str. 18. pod čarou uvedené místa sv. Theodora Studity.

²⁾ Ve spisu „de Spiritus S. myst.“ odvolává se Photius na sněm chalcedonský.

I dán jest do klatby. Michael, jako druhdy Photius, nestyděl se porušiti exkomunikační listinu v ten smysl, jako by i řecký národ vyobcován byl, čímž veškeren lid proti Římu popudil a sebe v hodnosti své udržel. I ostatních východních patriarchů na svou stranu dostati se snažil, ohřívaje mezi jinými také Photiovu výčitku, že latiníci symbolum porušivše od pravé víry odpadli. Od té doby bylo spojení Východu se Západem skoro úplně přerušeno. Více pokusů bylo učiněno, aby se spojení opět obnovilo; avšak pouze na všeobecném sněmu lugdunském r. 1274 podařilo se dílo toto, ač jen na deset roků. Ekumenický sněm florentský r. 1439 byl v tom ohledu šťastnější. Řek Bessarion měl skvělou řeč, v níž východ Ducha sv. i ze Syna z latinských i řeckých Otců jasně dokázal. Patriarcha cařihradský Josef, patriarchové alexandrijský, antiošský a jerusalemský, *metropolita ruský Isidor* prohlásili se pro sjednocení, uznávajíce přídavek „*Filioque*“ za nauku písmem sv. úplně stvrzenou; pouze biskup efešský odporoval, ač posléze i on akta synody podepsati přislíbil. Zároveň na sněmu tom slavně jest uznáno, že „římský biskup má primat nad veškerou církví, že jest nástupcem sv. Petra, pravým náměstkem Kristovým, hlavou veškeré církve, a všech křesťanů otcem a učitelem.“ Avšak lid, křivými zprávami o sněmě proti unii všecek pobouřen, byl příčinou, že krásné dílo toto poznenáhla opět zaniklo. Lidu tomuto dostalo se však za jeho poslušnost k nejvyššímu pastýři církve náležitě odměny: roku 1453 stalo se císařství řecké kořistí sveřepého Turka. Avšak dosti značný počet Řekův, Armenů, Rusů, ¹⁾ Koptův a Ethiopův přijal unii a zůstal jí až podnes věren.

Dogmatický základ rozkolu tvoří tedy hlavně nauka východu Ducha sv. také ze Syna a ovšem i nauka o primatu římského biskupa. Nemůžeme zde se pouštěti do rozboru těchto nauk. Důkladné spisy o východu Ducha sv. uveřejnil *Hergenröther* ²⁾ a nejnověji kard. *Franzelin*; krátce, ale velmi hluboce podána jest táž nauka v dogmatice *Scheeben-ově* str. 819—827. O primatu římského biskupa jedná tolik spisů, že

¹⁾ *Schmitt*, Kritische Gesch. atd. str. 420.

²⁾ „Die Lehre der göttl. Dreieinigkeit nach Gregor v. Nazianz“ Regensburg 1850. a „Photii liber de Spirit. S. mystagogia“ Ratisb. 1857.

by jen seznam jich naplnil celou knihu ¹⁾). Chceme kapitolu o „domnělém papeži“ skončiti důležitou úvahou.

Fundamentním článkem katolické, či abychom s Řeky mluvili, ekumenické víry jest neporušitelnost učení Kristova, jeho nezkrátitelnost, čili nemožnost, aby církev od pravdy Kristovy odpadla, třeba i na sebe kratší dobu, jedním slovem: *neomylnost a indefektibilita církve Kristovy*. Základní dogma toto vyplývá z celého díla Kristova, zvláště pak z ustanovení církve učící. Praviv apoštolům: „učte všecky národy zachovávatí všecko, co jsem koli přikázal vám“, dal jim dojista také ten dar, aby sami nemohli při tomto vyučování ani na den, ani na chvílku od pravdy jeho odpadnouti; jinak by rozkaz jeho nebyl v úplné shodě s jeho božskou přirozeností a božskou mocí, kterouž církev svou na zemi založil. Kdyby apoštolové mohli bludu učiti, byl by mohl Kristus také jim říci: „Kdo vás slyší, *mne* slyší?“ Kdyby apoštolové mohli bludu učiti, byla by ještě pravdiva slova Kristova: „Já jsem s vámi *po všechny dny* až do skonání světa?“ Ani den není možno, aby církev apoštolská odpadla od nauky Kristovy. Tak učí také řecká církev i po svém odtržení od Říma ²⁾).

Tuto pravdu majíce na zřeteli obraťme nyní svou pozornost ku sněmu florentskému.

Zpomeňme sobě především, že na sněmě cařhradském I. r. 381. bylo pouze 180 biskupů a to jen východních přítomno, a že přece sněm ten Západ uznal za ekumenický; že na sněmě cařhradském II. bylo pouze šest prelatů západních přítomno, a to ještě *většinou jen donucených* ³⁾, a přece celý Západ sněm tento uznal za všeobecný; že na sněmě nicejském II. r. 787. byli ze Západu přítomni pouze legáti papežští, z východu že tu nebyli přítomni patriarchové alexandrijský,

¹⁾ Zvláštního povšimnutí zasluhuje článek: „Der Primat in den ersten drei Jahrhunderten“ v „*Katholik*“ 1872. 9. Heft. Též dr. Hettigera: „Die kirchliche Vollgewalt des apostolischen Stuhles“. Freib. im B. 1878. *Ballerini*: „De vi ac potestate primatus“; *Schmitt*: „Harmonie der morgenländ. u. abendländ. Kirche“ Wien 1824. a mn. jj.

²⁾ *Schmitt* v svém zde tak často uváděném spise cituje na str. 293. a 294. celou řadu výroků novějších řeckých sněmů, kde tato nauka byla vyslovena.

³⁾ Hergenröther, *Photius* I. 172.

antiošský a jerusalemský, a přece i Východ i Západ sněm ten má za ekumenický. I na ostatních sněmech ekumenických na Východě odbývaných byl Západ slabě zastoupen, a přece Západ uznal sněmy ty za obecné. Orientalové vědí proč: protože sněmy ty také papežové za ekumenické uznávali. Nyní tážeme se, nebylo by také spravedливо a slušno, aby Východ uznal i sněm na Západě slavený za ekumenický, třeba by na něm také tak slabě zastoupen byl, jako Západ býval na sněmích východních? Na sněmu florentském však Východ nebyl slabě zastoupen: byliť tu všicki nejvyšší pohlavárové církví východních, všecky prestoly patriaršské byly zastoupeny; cařihradský patriarcha Josef nejvíce pro unii horlil; papež sněm prohlásil za všeobecný — nuže, kdo může ještě pochybovati zde o ekumeničnosti? Kdo může ještě tvrditi, že obě výše (str. 22.) uvedené, zde slavně prohlášené a uznané nauky jsou bludné?

Avšak nesjednocení Východané sněm florentský přece neuznávají za ekumenický. Tážeme se, kdo je, a *jenom je* ustanovil soudci nad ekumeničností sněmů? Komu přísluší rozhodnouti, je-li sněm ekumenickým čili nic?

Poněvadž ekumenický sněm jest i dle Řeků ¹⁾ sborem plnomocenstvím *božským*, autoritou *božskou* o věcech víry *neomylně* rozhodující, tážeme se: jest možno, aby otázku, zdali vskutku se nalezalo v nějakém určitém církevním sněmě toto *božské* plnomocenství, tato *božská* autorita, a zdali tudíž sněm tento skutečně *neomylně* rozhodl o nějaké sporné věci víry se týkající, aneb zdali snad sněm tento autority božské postrádal a tudíž jen po lidsku, tudíž omylně o věci té rozhodl a tudíž pouze se domýšlel, božskou autoritu že má, jest možno, pravíme, aby otázku tuto rozluštiti mohl soudce *pouze lidskou* autoritu mající a tudíž při odpovědi neb rozhodnutí takové záhadné a sporné věci *omylu podrobený*? Může božský, neomylný rozsudek nabyti jistoty rozsudkem lidským, omylným? Mohli bychom kdy se dopídití jistoty, že takovýto sněm, o jehož ekumeničnosti se pochybuje, skutečně jest

¹⁾ Novověk Helias Meniates (dle Schmitta str. 294.) praví: „Rozhodnutí sněmu ekumenického jsou výroky Krista a Ducha pravdy, jehož všichni musí uposlechnouti a se mu podrobiti.“

ekumenickým? Jsou kriterie ekumeničnosti sněmu — když z nich vyjmete nejvyššího, neomylného rozhodčího nad ekumeničností — jsou kriterie ty takové, že každou pochybnost *naprosto* činí nemožnou? Nebyl by bez neomylného rozhodčího nad ekumeničností sněmu tento sám holou illusí? Či má jiný ekumenický sněm ekumeničnost předchůdce potvrzovati? toť kolemchod, circulus vitiosus, pohádka o červené karkulici! Národ řecký byl národem filosofickým — ale před dvěma tisíci lety. Nechápe, jak může někdo býti ještě hrd z toho, že logiku tak citelně poličkuje.

Nebyl-li, jak Řekové praví, sněm florentský sněmem ekumenickým, není-li pravda, že Duch sv. vychází též ze Syna, že římský biskup jest hlavou a učitelem všech křesťanů, pak se všickni biskupové západní i východní, s papežem i patriarchy východními v čele — všichni se mýlili ve Florencii, *jenom Marek Eugenik, biskup efešský se nemýlil*, Marek efešský byl ve Florencii jediný biskup, jenž *neomylně* se držel víry opáčné ¹⁾ a jenž tudíž byl — **papežem**, papežem nejméně takovým, za jakého prohlašuje sněm vatikánský biskupa římského!

Biskupové východní brzo po sněmu florentském z větší části jednotě se stali nevěrnými, přidávajíce se k mínění Markovu. Práva biskupa římského přešla dle rozumu jejich (viz str. 14.) na prestol cařihradský, jenž po smrti Josefově od unie odpadl *v domněnce*, že při něm trvá neomylná nauka Kristova, *že on nyní jest — papežem*.

¹⁾ Ostatně i on slíbil, že podpíše akta sněmu; jak to tedy vypadalo s indefektibilitou církve?

III.

Papež pravý.

Roku 1858. vyslovil se jakýsi Rus ve spise vydaném v Lipsku pod nápisem: „*O vozmožnom sojediněni rossijskoj cerkvi s zapadnoju, bez izměněnija obrjadov pravoslavnago bogoslužěnija*“, a jiný pravoslavný Rus ve spisu franciinou uveřejněném v Paříži 1859 ¹⁾, že možno jest sjednotiti církvě východní se západní *na základě liturgie* východní církve.

V liturgii této jsou totiž veškery pravdy katolického náboženství, najmě ale pravdy, jež nynější východní církev upírá a tím od západní se liší, tak jasně obsaženy, že věřící lid, jenž podstatu náboženství právě jen v liturgii vidí, ve spojení východní církve se západní nebude viděti žádné podstatné změny své dosavadní víry.

Seznali jsme již z první studie, ze spisu O. Gagarina: „*Církev ruská a Neposkvrněné Početí*“, že liturgie ruská pravdu neposkvrněného početí Panny Marie jasnými slovy vyznává a hlásá. Podobně se to má s předností sv. Petra a jeho nástupců v církvi, s jeho nejvyšší, od Krista mu ku pasení beránek i ovcí, t. j. věřících i biskupů, udělenou právomocí; i tato nejvyšší, *božská* právomoc sv. Petra v liturgii ruské zřejmě se uznává a hlásá.

R. 1867. uveřejnil v Paříži barnabita C. Tondini spis: „*La Primauté de saint Pierre, prouvée par les titres, que lui donne l'église russe dans sa liturgie*“ t. j. „*Primat sv. Petra dokázaný tituly, které mu dává církev ruská ve své liturgii*“. Tondiny měl po ruce všechna potřebná vydání liturgických kněh nejen ruských ale i řeckých, aby překlad vždy s originálem porovnán býti mohl. Z kněh těchto sestavil řadu titulů či názvů, přímětků čili soujmen, jež liturgie ruská právě tak

¹⁾ „*La Russie est-elle schismatique?*“ Aux hommes de bonne foi, dar un Russe orthodoxe.“ Paris 1859.

jako řecká dává sv. Petru. Místa uvádí v překladu francouzském, znění slovanském (cyrillikou) a řeckém, všude připojuje jméno, vydání a list knihy, v které tak četl. Nejsouce oprávnění ku překladu tohoto znamenitého spisu, vyjímaje z něho pouze některé věci.

Tak na př. četl Tondini v liturgii ruské tato místa :

„Šimone Bar-Jona . . . Bůh za skálu tebe nepostydnou, církvi za vztýčení a za základ položil“ ¹⁾.

„Ó Petře skálo a základe“ ²⁾.

Církevní skálu, vůbec chváleného Petra . . . důstojně chvalme“ ³⁾.

„Petře, víry skálo, Pavle chloubu obecná, z Říma (k nám) přišedše utvrďte nás“ ⁴⁾.

„Kristus tebe za prvního vyvoliv, Petře, základe víry, ověncil (korunoval) tě . . .“ ⁵⁾.

„Petře, apoštoliv základe, skálo Kristovy církve, křesťanův počátku, pas ovce tvého dvora slavně, beránky tvé zachraň od vlků lstivých, zbav stádo tvé od nástrah (útoků, neštěstí) lutých“ ⁶⁾.

„*Svrchovaný základe apoštoliv . . . Říma že ty byl jsi prvním biskupem, prevelikého města slávou i chloubou, a církve, Petře, utvrzením, a brány pekelné neodolají a t. d.*“ ⁷⁾. — Patriarchové nesjednocení odpověděli na list sv. Otce Pia IX. ode dne 6. ledna 1848. mezi jiným také, že jest to *pouhé podání*, že sv. Petr založil prestol římský. Viděti lze, jak znají pohlavárové východní církve svou liturgii, a jak

¹⁾ Simone bar Jona Bog kameňa tēbe nepostydna, cerkvi vodruženie i osnovanie položi (kameň v řeckém textu πέτρα).

²⁾ O Petre, kameňu i osnovanie.

³⁾ Cerkovnago kameňa, vsechvalnago Petra . . . dostojno voschvalim.

⁴⁾ Petre věry kameňu, Pavle pochvalo vseleennyja, ot Říma sošedšesja utverдите nas.

⁵⁾ Christos ta pervago izbrav, Petre osnovanie věry věnča ta . . .

⁶⁾ Petre, Apostolov osnovanie, kameňu Christovy cerkve, Christianov načalo, pasi ovcy tvojego dvora slavno; agncy tvoja sochrani ot volkov lstivych, izbavi stado tvoje ot napastěj ljutých.

⁷⁾ Verchovnoje osnovanie Apostolov Říma že ty byl jesi pervyj Episkop, prevelikago gradov slava i pochvala, i cerkve, Petre utveržděnie, i vrata adova ně odolějut . . .

vůbec znají spisy orientních církevních spisovatelů z prvních století.

„*Zákony Kristovy utvrdil jsi jako apoštolův svrchovaný, jako dogmat základ nepohybný*“¹⁾). Patrně se zde naráží na Luk. 22, 32. (místo, jímž církev dokazuje neomylnost výroků papežských „*ex cathedra*“).

Jinde zove se sv. Petr „základem víry“²⁾), prvním apoštolův³⁾), „*svrchovaným*“⁴⁾) po výtce a to velmi často.

Na slavnost sv. Sylvestra papeže (2. ledna) čte se v Menii: „*Náčelníkem jevil jsi se svatého sboru . . . i svrchovaného z učeníkův krásil jsi prestol*“⁵⁾). Patrně se tu uznává, že biskupové římské jsou nástupci sv. Petra.

Opět jinde zove se sv. Petr „*vybraný jistě za svrchovaného všech učeníkův*“⁶⁾), „*nejsvrchovanější apoštolův*“⁷⁾), ano dokonce i „*prvonejsvrchovanější*“⁸⁾). Výrazy tyto patrně ukazují, že co Pán sv. Petru zvláště řekl a odevzdal, *jistě jen jemu*, a ne také zároveň ostatním apoštolům řečeno a odevzdáno bylo. Tak věřila a vyjadřovala se řecká starobylost!

Jinde zase potkáváme se s názvy *božský* (Bohem ustanovený, ne lidmi) *vrchovník*⁹⁾), *vrchovník apoštolův*, *prvoprestolník* (dle Ranka *primas*) *učeníkův*¹⁰⁾) neb *apoštolův*¹¹⁾),

¹⁾ Zakony Christovy utverd l jesi, . . . jako Apostolov verchovnyj, jako dogmatov osnovanie nedvizimo.

²⁾ Osnovanie věry.

³⁾ Pervyj Apostolov.

⁴⁾ Verchovnyj. „Svrchovaný“ překládáme dle Rankova rusko-českého slovaře. P. Rank vykládá církevní výrazy dle slovaře „cerkovno-slavjanskago i ruskago jazyka, sostavlenago vtorym odděleniem imperatorskoj akademii nauk.“ (Sanktpetěrburg 1847.) Nemůže se tedy vytýkati strannictví našemu překladu.

⁵⁾ Verchovnik javil'sja jesi svjaščennago sobora . . . i verchovnago učennikov ukrasil jesi prestol.

⁶⁾ Těbe izbravšemu . . . istinno v verchovnago vsěch učennikov.

⁷⁾ Verchovnějšij Apostolov.

⁸⁾ Petr pervoverchovnějšij, brat Andrea pervozvannago (prvního povoláného).

⁹⁾ Božestvennyj verchovnik.

¹⁰⁾ Učennikov pervoprestolnik.

¹¹⁾ Apostolov pervoprestolnyj.

představený aneb (dle Ranka) *sástupce* církve ¹⁾), jemuž jakožto *předsedovi apoštolův* Kristus po vzkříšení prvním se zjevil ²⁾).

Jinde sluje sv. Petr *prvopředstavený sboru apoštolův* ³⁾), *nadobyčejný* (mimořádný) *pastýř* ⁴⁾), *apoštolův přednáčelník* ⁵⁾), *učitel* ⁶⁾), a *vůdce* ⁷⁾ *apoštolův, klíčník milosti* ⁸⁾); přechasto pak sluje: *nebeského království klíčník* ⁹⁾).

Zvláštní pozornosti zasluhují slova: „*pastyr vladyčnyj vsěch apostolov*“. Dle Ranka (viz str. 28. poznámku 4.) znamená „*vladyčnyj*“ tolik co „*vladycký*“; poněvadž pak „*vladyka*“ jest též pán (statku, dle Ranka), jest *vladyčnyj* tolik co *panský*, aneb „*Páně*“. Sám pravoslavný Rus Suškov slovo „*vladyčnyj*“ překládá v „*Union chrétienne*“ ¹⁰⁾ „*du Seigneur*“. Zmíněné místo zní tedy v českém překladu: *pastýř páně vsěch apoštolův*, a má patrně smysl, že *Pán sám* ustanovil Petra pastýřem vsěch apoštolů, že tedy nejvyšší pastýřství čili primat jeho zakládá se na *božském právu*.

Rovněž důležit jest výraz „*načalo Christianov*“, „*načalo pravoslavija*“. Každý ví, že nestal se sv. Petr první či nejdřív učenkem Páně, alebrž sv. Ondřej. Tudíž nemůžeme „*načalo*“ „*počátek*“ bráti v tom smyslu, jakoby sv. Petrem byli počínali se lidé hlásiti ku Kristu, ku křesťanství, ku pravé víře (pravoslaví), nébrž slovo „*načalo*“ zde znamená tolik co *původ, zdroj, pramen*. Sv. Petr jest tedy *sdrojem pravé víry*. Zdaž nevidíme patrně nauku sněmu Vatikánského obsaženu v liturgii slovanské?

¹⁾ *Ta* Předvěčnyj prouvděv predustavi, vse blaženne Petre, jako predstatelja svojeja cerkve i pervoprestolnika.

²⁾ Těbě Christos pervozvannomu („*první*“ nazvanému; neboť první povoláný byl Ondřej) i zělo vozljublennomu, jako predsědatělju blagoslavnu Apostolov pervomu javljajetsja, voskres ot groba.

³⁾ Pervostojatel lika apostolskago.

⁴⁾ Preizrjaděn Petr Christov pastyr.

⁵⁾ Petra i Pavla ovago (onoho) ubo jako apostolov prednačalnika: ovago (tohoto) že jako pače (více) iněch trudivěsja.

⁶⁾ Nastavnik.

⁷⁾ Vožd apoštolov.

⁸⁾ Jesi kameň věry i ključar blagodati, Petre Apostole!

⁹⁾ Něbeskago carstvija ključar.

¹⁰⁾ *Gagarin*: „*La Primauté de Saint Pierre et les livres liturgiques de l'église russe*“ (Extrait des *Études religieuses, historiques et littéraires*, Mai—Juni 1863. N. 9.). Paris 1863. str. 28.

O. Tondini uvádí více podobných titulův. Již r. 1857. uveřejnil důst. O. Gagarin v pařížských „Études de théologie“ (1. série, 2. volume) stať o Starověrcích¹⁾, v níž mnoho podobných textů z kněh liturgických pro primat Petrův uvedl, dokazuje, že prvotní církev ruská uznávala sv. Petra za svou nejvyšší hlavu.

Rusové cítili celou tíži těchto důvodů, dle nichž vlastní jejich liturgie je obviňuje z bludu. I jali se činiti to, co dosud snad nikdy nečinili: začali studovati své liturgické knihy — ale nikoli aby se o pravdě důkazů páně Gagarinových přesvědčili, nébrž aby tam vyštourali jiné texty, kterými by O. Gagarina mohli poraziti. Hledali dlouho; neboť teprv r. 1862. a 1863. uveřejnil p. Suškov v „Union chrétienne“²⁾ stať, mající vyvrátiti to, co O. Gagarin tvrdil. Důstojný tento kněz Tovaryšstva Ježíšova se však tehdáž právě nalezal na Libanu, v semináři Gazirském, kde se vychovávají kněží všech obřadů východních, a kde ovšem neměl po ruce onoho učeného přístroje, jehož jest třeba k podobným studiím. Přece však odpověděl ještě téhož roku 1863. panu Suškovu spiskem³⁾ malým sice, ale jadrným, tak že od té doby zašla Rusům chuť, se svým krajanem jesuitou se pustiti ještě jednou do hádky.

Pro nesmírnou důležitost věci umínil si však přece O. Tondini, barnabita, rodem Vlach, v ruštině i staroslovanské velice sběhlý, celou tu otázku ještě jednou důkladně probrati. Učinil to ve spisu, jež jsme svrchu jmenovali. Rozpadá se na dvě části. První obsahuje pouze texty čili citáty⁴⁾, druhá pak se obírá námitkami pana Suškova.

Suškov namahá se nesmírně, aby dokázal, že tytéž tituly, které liturgie ruská dává sv. Petru, dává i ostatním apoštolům, tak že tedy dle nauky řecké i ruské liturgie sv. Petr nemá žádné Bohem mu udělené přednosti neb vlády nad ostatními

¹⁾ Vyšla také ve zvláštním otisku.

²⁾ Časopis vycházející v Paříži a pracující o sblížení křesťanských (nekatolických) vyznání. Stať zmíněná má nápis: „De l'argument que les ultramontains prétendent trouver dans la liturgie russe en faveur de leur système papal.“

³⁾ „La Primauté de Saint Pierre atd.“ (viz výše).

⁴⁾ Byla podána sv. Otcí Piu IX. v „Album“ o osmnáctisté ročnici umučení sv. Petra a Pavla.

apoštolů, alebrž že všichni apoštolé jsou si zcela rovni. Ze všech míst Suškovem uvedených zdá se nám, že trochu povšimnutí zasluhují pouze as dvě. Jedno zní:

„Πρεχέστα κἀμὴ τὰ ζωτὰ κἀμὴ ποκἀζα, νὰ νὴμζὴ σοζδὰ κερκὼν σοζοῦ, Βαρθολομῆε Αποστολε“.

Dle tohoto textu zdálo by se, že liturgie ruská nazývá i sv. Bartoloměje skalou, na níž vzdělal Kristus církev svou. Ale slovanská liturgie jest překladem řecké; v řeckém textu však čteme takto:

»Ἰπέρτιμον λίθον σε, ζωῆς ἡ Πέτρα ἀνέδειξεν, ἐν ᾧ ἐδομήσατο τὴν Ἐκκλησίαν αὐτοῦ, Βαρθολμαῖε . . .«

Suškov tedy přehlédl, že řecký text nenazývá sv. Bartoloměje πέτρα, nébrž λίθος; on přehlédl, že název „πέτρα“ dává řecká liturgie *pouze* Kristu a sv. Petru; on přehlédl, že staroslovanský překlad slova πέτρα nemohl jinak zníti nežli „kameň“, které slovo mu značilo i skálu, i kamen. Pan Suškov přehledl, že v řeckém textu stojí λίθος bez členu, což i slovanský překlad dobře nápodobil, uživ přídavného jména v neurčitém východu ¹⁾ a že tedy míněn jest *nějaký* kámen, jeden z více kamenů. Pan Suškov přehlédl, že o sv. Petru se u sv. Mt. 16, 18. čte: ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρα, zde však že stojí ἐν ᾧ. Poněvadž dále nikde písmo nepraví, že by na dvou skalách byl Kristus církev založil ²⁾, nemůže toto ἐν vyznamenávati leč jen materiál, s *kterým* již na základě položeném budova sama vzdělána jest; značíť zajisté ἐν s dativem velmi často prostředek neb nástroj ³⁾. I přímětek „přečestný“ našemu výkladu nasvědčuje, neboť při kameni ku základu by se bylo řeklo „převeliký“, „přepevný“ a p.

Ostatní všechny námitky páně Suškovy již na první pohled co liché se poznávají. Tak na př. když pan Suškov praví, že titul „základ“ i jiným apoštolům se dává, ne

¹⁾ Určitý východ adjektiv jest ve staroslovanštině členem, sr. *Kottův* česko-německý slovník, čl. „člen“.

²⁾ Naopak všude se i v liturgii domněnka, že by mimo Petra i někdo jiný mohl býti skalou, na níž církev jest zbudována, úplně činí nemožnou, anť sv. Petr často se zove ἡ πέτρα, „skála“ po výtce, bez jiného jména.

³⁾ Viz: Griechisch-deutsches Lexicon von Jacobitz und Seiler. Leipzig 1850.

samotnému sv. Petru, kdo se tomu bude diviti, anť sám sv. Pavel praví: „vzdělaní na základě apoštolů a proroků, an hlavním úhelníkem sám Kristus Ježíš jest“ (Ef. 2, 20). Ale řekne se, proč tedy činíme titul onen důkazem liturgie pro primat sv. Petra? Proto tak činíme, poněvadž způsob, jakým a příčiny, pro které se sv. Petru titul „základ“ dává, jest zcela rozdílný od způsobu a od příčin, kterým a pro které se jiným apoštolům též titul připisuje. Naprostá přednost Petrova jest totiž všude zřejmě vyslovena a uznána; *jen* Petr zove se *skála víry*; jen on zove se „*skála*“ po výtce, a sice tak, že jeho vlastní jméno ani se při tom nejmenuje; každý jej musí již dle pouhého tohoto titulu poznati a ode všech ostatních rozeznati ¹⁾. Ostatně dlužno povšimnouti si, že i sám sv. Pavel (Efes. 2, 20.) nemínil učiniti všechny apoštoly sobě rovnými, Petra nevyjímaje; neboť o apoštolích neosměluje se on užití toho výrazu, téhož titulu, který Pán jen Petra vybral. Sv. Pavel totiž dí: »Ἐποικοδομηθέντες ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῶν ἀποστόλων. Užívá tedy o apoštolích výrazu θεμέλιος. A rozdílu toho šetří také přísně liturgie řecká. Nazývá-li se sv. Petr „základem“ („osnovanie“), užívá o něm liturgie řecká vždy výrazu ἡ κρηπίς; každý jiný apoštol sluje pouze θεμέλιος. Ale θεμέλιος jest pouhé přídavné jméno (rozuměj λίθος), tedy = ku základu patřící (ale nikoliv celý základ tvořící) kámen. κρηπίς však jest jméno podstatné, značící *celý základ, celý podklad*, na němž věc *celá* stojí.

Ostatní námitky Suškovy zde uváděti vedlo by nás daleko; koho věc ta zajímá, nechť si přečte spis O. Tondiniho aneb O. Gagarina ²⁾. O témže předmětu psali také: *Mich. Levicki*, sjednocený arcibiskup slovanského obřadu ve Lvově již r. 1839; *dr. Hefele* v „Tübinger theologische Quartalschrift“; *kníže Augustin Galicin* ve spisu: „Un Missionnaire russe en Amérique“; anonymní Rus ve spisu uveřejněném r. 1858 v Lipsku, jak již na počátku této kapitoly bylo podotčeno. Dlužno také

¹⁾ Ku př.: „Kameň Christos, *kameňu věry* (τὴν πέτραν τῆς πίστεως) proslavljajet světlo, *učennikov preizrjadna*, i s Pavlom ves dvanadésjatočislennyj sobor dnes.“

²⁾ Mimo výše uvedeného spisu o primatě též ve spisu: „Les Staro-vères, l'église russe et le Pape.“

zmíniti se, že liturgické knihy ruské jsou na některých místech porušeny; Starověrci právě proto se od moskevské církve odtrhli.

Již výše (str. 27.) zmínili jsme se o odpovědi nesjednocených patriarchů východních na list sv. Otee Pia IX. z r. 1848. V odpovědi své kladou také váhu na to, že Petr vícekrát pochybiv (Mt. 26, 33., Gal. 2, 11.) nemohl býti hlavou všech apoštolů, nejvyšším biskupem veškeré církve. Avšak sama liturgie řecká a s ní i slovanská nejednou ukazují, že osobní nedokonalosti Petrovy nemohly pranicého změnit na nejvyšší vůli Páně, aby byl základem církve, nejvyšším pastýřem beránků i ovcí, bratří utvrditelem ve víře. Tak na př. čte se v Prologu 6. srpna (Proměnění Páně): „*Simon poslyšja sozdati cerkov na zemi — i toj sta sěny tvoriti na gorě!* Šimon byl poslán zbudovat církve na zemi — a on chtěl stany stavěti na hoře! Ostatně může místo toto vykládáno býti spíše o skromnosti, pokoře Petrově, nežli o jeho obmezenosti, čímž by opět se lži usvědčeny byly řečené hlavy východní církve, sv. Petra ve svém listě z pýchy drze obviňující. Sv. Jan Zlatoústý praví, že „Pán právě chybujiícího Petra knížetem celého světa učinil, poněvadž chtěl, aby i on jiným chybujiícím odpouštěl“¹⁾. A pak se chtějí hlavy východních církví a církvíček chlubit, že mají neporušenou víru otců! Lze snadno uvěřiti, že ne vědomostmi bohoslovnými, ale simonií se stávají biskupy.

Nestranný čtenář mohl seznati, že ti, kteří sestavovali liturgické knihy v církvi východní, byli katolíci, věřící v přednost sv. Petra, *Bohem* samým mu udělenou; že víra v primat papežův jest dřevní vírou církve východní a zvláště církve ruské, upírání, negace této víry však že jest smělou novotou. „Podobni jsouce Židům“, píše důst. O. Gagarin²⁾, „kteří střežíce a chovajíce u sebe svaté knihy, na očích svých mají pásku, která jim nedovoluje pochopiti smysl, mají i biskupové ruští v rukou svých knihy liturgické, které obsahují nauku katolickou, nauku, která by přičinila k jejich spasení; oni je čtou, oni je zpívají, nechápouce jich. Mají šupiny na očích, které jim brání, aby viděli.“

¹⁾ *Gagarin, Réponse d'un Russe etc.* str. 49.

²⁾ „*La Primauté etc.*“ str. 26.

„Rozhodný okamžik“, píše týž učenec dále, „který na-
dešel nyní církvi ruské, jest nesmírně důležit. Což to platno
synodu, že uveřejňuje s nesmírnou okázalostí statistická data,
v nichž s patrným uspokojením vypočítává miliony duší pod-
robených jeho autoritě! Což nevidí, že všechny životní síly
národu vzdalují se od něho, a že padá do propasti? Před jeho
očima nalezá se deset milionů Starověrců, kteří i přes všechna
pronásledování dovedli církvi své dáti mnohem lepší zřízení
než jaké má církev úřední. Jak mnoho jiných sekt vzrůstá
potajmo! Ve vnitru církve ruské samé povstává omladina
rázná, inteligentní, mohutná, duchaplná, avšak stojící pod
praporem atheismu. Země se třese pod kročeji synodu. Co však
udělal pro církev, kterou řídí již po sto a padesáte let? Co
udělal pro duše nesčíslných poddaných jeho autoritě? Co
udělal pro duchovenstvo, kteréž má tyto duše vésti ku spáse?
Odkud pochází hnusný vřed simonie, jenž se rozžírá na těle
církve ruské? Řeči úředních obhájců nezachrání synod od
osudného převratu, který ho ohrožuje. Místo ničemného za-
městnávání se vrtochy a drobnůstkami kancelářskými ať raději
začne přemýšletí se vší upřímností o nesmírně vážném po-
stavení svém a ať se snaží nalezti prostředků, jimiž by se
dalo pomoci církvi, kterou řídí. Dá-li se do přemýšlení tohoto
s duchem prostým všech předsudků, pozná konečně, že jest
na bezcestí, a že mu nezbývá leč jen jeden prostředek spásy:
vrátiti se ku dřevnímu podání církve ruské, obnoviti celistvý
hierarchický řád, uvesti víru svou a své činy v souhlas
s liturgií a prohlásiti slavně, že nelze dosíci spásy, když
vědomě a dobrovolně se trvá v odloučenosti od středu jednoty
církvevní, od prestolu sv. Petra, onoho Petra, ježž Ježíš Kristus
ustanovil pastýřem všech apoštolů, a tudíž i všech biskupů
a církve veškeré. Dokud tyto svazky trvaly ¹⁾, byla církev
ruská plna života a síly; když však byly přetrhány piklemi
cařihradskými, vpádem Mongolův a despotismem na to ná-
sledujícím, začala klesati, hynouti; dnes nemá již víry leč
jen zdánlivé, nemá života leč jen uměle udržovaného, a ne-
uplyne dojista příliš mnoho let do té doby, až smutnou tuto

¹⁾ Církev ruská mnohem později než cařihradská přetrhla všechno
spojení s Římem, viz *Schmitt*, str. 416 a násl.

pravdu před očima lidu zakrývající opona se roztrhne. Synod má od nynějška věděti, čeho mu jest se uchopiti. Nač čeká?“ —

K těmto zmužilým slovům, mluveným od Rusa Rusům, dovolujeme si připojiti přání, jímž chceme celou stať svou skončiti. Přejeme totiž Rusům, aby, zdědivše po sv. apoštolích slovanských, po Cyrillu a Methoději liturgii slovan-skou, také se uvázali v dědictví neobmezené úcty a poslušnosti těchto sv. apoštolů k prestolu sv. Petra. Přejeme Rusům, aby se vrátili ku sv. víře, kterou vyznávali v prvních dobách svého křesťanského života a kterou jim přinesl od sv. Petra, ze sněmu florentského, slovutný metropolita jejich Isidor. Přejeme Rusům, aby se vrátili ku přesné víře sv. Otců východních, víře, jejímž právě tak svatým jako učeným tlumoč-níkem byl Studita Theodor, jenž, ač nadšeným byl velebitelem prestolů patriaršských, přece jen v prestolu římském viděl stráž pravověrnosti, nejvyšší soud ekumenických sborů. Pře-jeme Rusům, aby se zřekli víry té církve, která tolik here-siarchů zplodila ¹⁾, a uznali s týmž sv. Theodorem, kteréhož řehole jejich ctí, že Řekové „*sami se odtrhli od těla Kristova, od nejvyššího prestolu pastýřského, v němž Kristus složil klíče víry, již brány pekelné nikdy neodolaly aniž kdy odolají*“ ²⁾. Přejem Rusům, aby konečně poznali, že církev východní, od sv. Petra odtržená, není ničím jiným leč čím ji nazval sv. Theodor: *τμήμα αίρετικόν* ³⁾. Přejeme Rusům, aby se jim čtoucím v knihách liturgických, konečně otevřely oči, a oni aby poznali toho, jenž jest jejich *papežem pravým*.

¹⁾ Od roku 325. až do r. 842. bylo jedenadvacet cařihradských biskupů usvědčeno z bludařství, a to sněmy východními!

²⁾ Viz více podobných citátů ze spisů sv. Theodora u *Hergenröthera*, „*Photius*“ I. 282.

³⁾ L. II. ep. 8., *Hergenröther* „*Photius*“ I. 279.

V Cyrillo-Methodějské kněhtiskárně v Praze

vyšly a jsou k dostání následující spisy:

Kazatelé slovanští, svazek I. brož.	zl. 6.—	kr.
„ „ „ II.	„ 5.—	„
„ „ „ III. a IV. brož. à	„ 4.—	„
Blažko „Ježíš Kristus jest Syn Boží“, kázání postní	„ —30	„
Mich. Karpoviče arcib. „O životě věčném“ (kázání postní)	„ —35	„
Jahnel. Čtvrté přikázání Boží. (kázání postní)	„ —45	„
Petra Kopřivy kalendář pro živé a mrtvé duše, odděl. I. 12 svazků, kniha velice poučná a zábavná . .	„ 1.—	„
Svatá Maří Magdalena. Čtrnáctero rozjímání o životu této velké kajicnice a o prostředcích, jichž se nám cho- piti třeba, bychom ctností prospívali. Sepsal Frt. Šmat, spiritual chud. škol. sester v Horázdovicích. Stran 150, malé 8°, seš. v obálce	„ —50	„
J. Ehrenbergra, sebrané spisy zábavné v 3 oddělení,	„ 4.70	„
Desky samotné na každý svazek à	„ —.85	„
Pobožnost křížové cesty, nesoucí se ponejvíce duchem sv. Alfonse z Liguori. S připojenou písní v Čechách při pobožnosti té oblíbenou. 24 stran malé 8° (100 kusů za 4 zl.)	„ —. 5	„
Z paláce a z kláštera. Obrázky ze života bl. Anežky Pře- myslovny. Nastínil V. Štulc, probošt král. kolleg. kapitoly na Vyšehradě. Vázané pěkně v plátně	„ —.80	„
dto. na velinovém papíru v skvostné vazbě se zlatou ořízkou .	„ 1.40	„
Hodiny v la Trapp. Rozjímání o posledních věcech člo- věka. Místo zpovědních cedulek, malá čtvrtka, 100 kusů	„ 1.—	„
Slovo Boží napomínající ústy proroků ku pokání. Místo zpovědních cedulek 100 kusů	„ 1.—	„
Zpovědní cedulky — líc v obvyklé podobě na rubu prů- pověd z pisma sv. na archu 54 jednotlivých cedulek, kniha za	„ 1.40	„
Manuale rituum Provinciae Pragensis, jedno vydání s če- skými, druhé s německými promluvami a modlitbami schváleno nejd. kníž. arcib. konsistoří 880 stránek 12°,		
1 výtisk sešitý za	„ 1.50	„
1 výtisk vázaný za	„ 1.80	„
1 „ „ v plátně se zlatou ořízkou	„ 2.05	„
1 „ „ v kůži „ „ „	„ 2.35	„
Katechismus, čili výklad katolického náboženství pro ná- rodní školy. Nákladem kníž. arcib. konsistoře	„ —.25	„
Tentýž v řeči německé	„ —.25	„
(Prodavačům se dá slušná provise.)		
Perikopy, evangelia na neděle a svátky a na každý den v postě, v řeči německé vázané v plátně	„ 2.60	„
vázané v plátně a se zlatou ořízkou	„ 8.—	„
Hlasy katolické, knížky vydané katol. tisk. spolkem, roč.		
1870, 1871, 1872 à	„ —.50	„
ročník 1873	„ —.70	„
„ 1874, 1875, 1876 à	„ 1.—	„
Posvátné hodinky na oslavu bl. Anežky České Panny, složil Václ. Štulc, probošt (100 kusů 2 zl.) à	„ —. 3	„

Těž jsou na skladě všeliké duchovenské tiskové potřeby — matriky a p. v cenách nejmírnějších.

Nákladem kněhtiskárny Cyrillo-Methodějské (V. Macau)
tiskem vydán:

Ctihodného otce Vavřince Skupoli z řádu Theatinů
Duchovní boj

a
p o k o j d u š e,

s připojeným zvláštním pojednáním o zpovědi z pobožnosti konané
(dle ctih. kněze J. Boone z T. J.) a náležitými modlitbami

přeložil a sestavil

Jan Nep. Frant. Desolda.

Se schválením nejdůst. kníž. arcib. konsistoře Pražské.

Obsah této knížечky jest tak jadrný, její návod k bohumilému životu tak přirozený a důkladný, pojednání o zpovědi z pobožnosti konané tak čistě v duchu církevním sestavené, že jest si velice přáteli, aby zejména **důstojné duchovenstvo** záhy obrátilo zřetel svůj ku knížce této, která se vyrovná i těm nejlepším modlitebním knížkám v jazyku českém sepsaným.

Cena knihy nevázané 80 kr., cena vázané dle skvostnosti vazby.

Pro horlivé katolíky výborně se hodí:

„Poklad církve svatě“.

Výklad církevních odpustků, ustanovené v církvi svatě pobožnosti odpustkové na celý rok, o všelikých slavnostech i ve všelikých potřebách a na každý den, bratrstva a spolky křesťanské u nás nejvíce zavedené a obyčejné pobožnosti při službách Božích.

Vydal

Tomáš Šmýd,

kněz arcidiecése olomoucké.

S aprobačí nejdůst. arcib. ordinariátu v Olomouci.

Doklady z citátů sv. apoštolské Stolice a dotyčné kongregace jednotlivým modlitbám připojené dodávají pilné sbírce této obzvláštní váhy.

Objednati ji lze u nás i čistě vázanou i pouze zfalcovanou, jak si toho knihaři obyčejně přejí. Cena nevázané knihy jednotlivé 80 kr.

Knihářům aneb při odebrání valnějšího počtu exemplářů povolujeme velmi příznivé výhody.

Návod

k slušnému ministrování knězi při mši sv.

Cena 2 kr., tucet 20 kr.
